

ARTVİN KENTİNDE YEŞİL ALANLARIN YETERLİLİK BAKIMINDAN İRDELENMESİ

A. Yavuz¹, Z. Eminağaoğlu²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Artvin, ayseyavuz94@hotmail.com

²Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Artvin, eminagaoglu_zehra@msn.com

ÖZET

Medeniyetin bir göstergesi olan yeşil alanların önemi, sanayileşme, hızlı kentleşme, kente göç gibi faktörlerin etkisiyle giderek artmaktadır. Yeşil alanlar kent estetiğine sağladığı katkının yanı sıra, kentin iklimi üzerine olan olumlu etkileriyle sağlıklı yaşam ortamı sağlamaktadır. Bu bağlamda, yeşil alanların sadece var olması değil, erişilebilirlikleri, dağılımları, kişi başına düşen alan miktarı ve sahip olduğu donatı elemanları ile işlevsel olması önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, oldukça zor topoğrafyası ile kentleşme sürecinde olan Artvin Kenti yeşil alan durumu ele alınmıştır. Artvin Kenti, yeşil alan bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen, aktif yeşil alanları (kent ve mahalle parkları, çocuk bahçeleri, oyun alanları gibi) hem nitelik hem de nicelik bakımından yetersiz gözükmektedir. Bu çalışmada, Artvin Kenti 1/1000 ölçekli uygulama imar planları coğrafi bilgi sistemleri (CBS) teknolojisi vasıtasıyla değerlendirilmiş; Artvin kenti yeşil alan miktarı, kentteki dağılımı, aktif ve pasif yeşil alanların mahalle bazındaki yeterlilikleri saptanmıştır. Ayrıca planlanan ve mevcut yeşil alan verileri karşılaştırılarak gerçekleştirme oranları ve gerçekleştirilmeme nedenleri irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Aktif ve Pasif Yeşil Alanlar, CBS, Artvin.

ABSTRACT

DETERMINATION OF GREEN AREAS IN THE CITY OF ARTVİN FOR SUFFICIENCY

The importance of green areas, as an indicator of civilization, has been gradually increasing by different factors such as industrialization, rapid urbanization and migration to urban. The green areas in cities provide healthy living atmosphere by their positive impacts on the city climate besides their contributions to aesthetics of urban areas. In this context, not only the existing green areas but also their accessibilities, distributions, amount of green area per person and equipment components are of importance.

In this research, the situation of green areas in the city of Artvin, which is in urbanization process with its hard topography, has been handled. Even though Artvin has a very rich potential in green area coverage, it seems that the active green areas existing in the city (e.g. city and/or district parks, children's playground and playgrounds) are lack of both quality and quantity. In this study, development plans of the city of Artvin in 1/1000 scale were evaluated by means of Geographic Information Systems (GIS) technology, the amount and distribution of green areas in the city of Artvin; and the sufficiency of active and passive green areas in each neighborhood were stated. Besides, the data for planned and existing green areas was compared to consider the realization percentage and the reasons of unrealisation.

Keywords: Active and passive green areas, GIS, Artvin.

1. GİRİŞ

Türkiye'deki geleneksel planlama anlayışında hızlı ve düzensiz kentleşme, yapılaşma, altyapı eksikliği, devamlı göç ve benzeri kavramlardan dolayı yeşil alanlar kentleşme süreçlerinin planlama beklenti ve hedeflerinden bağımsız gelişmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel gerçekler ve bunların doğurduğu kaçak yapılaşma her şeyden çok eklettik oluşumların belirlediği bir kent dokusu yaratmaktadır. Bir çok yerleşim için geçerli olan bu tipleşmiş kent dokusu, yeşil alanların yetersiz kalmasına, tasarım standartları açısından çağdaş kentsel yaşamın beklentilerini karşılamayan yeşil alanların oluşumuna neden olmaktadır (Aksoy, 2001). İnsan yerleşmeleri oluşumundan beri doğaya ve doğal yaşama zarar vermektedir. Yerleşmeler ister istemez doğayı tahrip ederek, hatta yok ederek büyümekte, gelişmektedir. Bu noktada önemli olan doğaya müdahale sonucunda oluşan etkilerin doğal çevre ile uyumlu, içlerinde doğal yaşam çevreleri barındırabilir nitelikte olmasıdır.

Bir kentin genel karakterini, mimari yapılar, açık-yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü tayin eder. Açık-yeşil alanlar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun kent mekanı veya ekolojisini planlama ve oluşturma çabasına yönelmektedirler (Gül ve Küçük, 2001).

Bu çalışmada zengin doğal kaynaklar içerisinde, bu imkanlardan mahrum bırakılarak büyüyen Artvin kentindeki yeşil alan potansiyeli incelenmektedir. Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar, Kamusal açık alan sistemi içinde kalan yeşil doku kentsel yerleşimlerde önemli nefes alma boşlukları olmasının yanı sıra, düzenlenmiş yeşil alanlar (parklar, oyun alanları) kent bireylerinin kaynaşmasına yardımcı olan önemli sosyalleşme mekanlarındandır. Ne yazık ki çalışma kapsamındaki kentte çok zengin yeşil alan potansiyeli olmakla beraber yanlış ve yetersiz planlama yaklaşımları kenti betonlaştırmakta, kentli olmanın getirdiği sosyal ve kültürel fırsatlardan yoksun bırakmaktadır. Oysa kentlerin düzenli ve sağlıklı bir çevreye kavuşabilmesi, açık ve yeşil alanların kent içindeki dağılımlarının, büyüklüklerinin, işlevsel ve estetik niteliklerinin sistemli bir planlama ve kentsel tasarım anlayışı içinde gelişmesi ile mümkün olacaktır. Kentsel alanlara ait veri eksiklikleri sağlıklı planlamayı engellemektedir. Yeterli veri sağlandığında değişik teknolojik imkanlarla hızlı ve sağlıklı analizler yapılması mümkün olacaktır. Bu çalışmada Artvin Kenti için böyle bir analiz gerçekleştirilmekte; kentteki aktif ve pasif yeşil alan miktarlarının standartlara uyup uymadığı, kent içindeki dağılımlarının niteliği değerlendirilmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma alanı olarak seçilen bölge, doğal bitki örtüsü olarak zengin bir çeşitlilik göstermektedir. Çalışmanın ilk adımında Artvin İli Belediyesi imar sınırları içerisindeki yeşil alan büyüklükleri ve yeşil alan dağılımı belirlenmiştir. Daha sonraki aşamada, yerleşim yerlerindeki yeşil alan kullanımlarının değerlendirilmesi amacıyla mahalle sınırları dikkate alınarak araştırma alanı sınırlandırılmıştır. Araştırma alanında, 1992 yılı onaylı imar planında öngörülen yeşil alanların kentsel alandaki dağılımları belirlenerek, kişi başına düşen yeşil alan standartları irdelenmiştir. En son olarak, yeşil alanlara ilişkin imar planı tadilatlarının incelenmesi ve yerinde gözlem yolu ile elde edilen veriler doğrultusunda mevcut yeşil alan kullanımları ve kent dokusundaki dağılımları ortaya konmuştur.

Çalışmada yöntem olarak, yerinde gözlem, inceleme, analiz ve değerlendirme yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanılmıştır. Sistemin veritabanını oluşturan bilgiler, Artvin Belediyesi sınırları içerisindeki 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarından elde edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu imar paftaları taranarak raster formatında sayısal ortama aktarılmış, ardından ArcGis 9. programı kullanılarak gerekli dönüşümler yapılmış ve tüm paftalar sayısallaştırılarak yeşil alan büyüklükleri belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu yeşil alanların nitelik ve mahalle bilgileri de veritabanına girilerek, gerekli sorgulama ve analizler gerçekleştirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA ALANININ TANITILMASI

Doğu Karadeniz Bölgesinde, Doğu Karadeniz Dağları üzerinde yer alan Artvin İli'nin doğusunda Ardahan, güneyinde Erzurum, batısında Rize, kuzeybatısında Karadeniz, kuzeyinde Gürcistan Cumhuriyeti bulunmaktadır. Araştırma alanı olarak seçilen İl Merkezi, kuzeyinde Borçka, kuzey doğusunda Şavşat, kuzey batısında Murgul, güneyinde Yusufeli ilçeleri ile sınırlanmıştır. İlin yüzölçümü 7436 km² dir (URL 1, 2005).

3.1. Nüfus ve Sosyo-ekonomik Yapı

Artvin, 1980-1997 yılları arasında dışa göç veren iller arasında yer alırken, 1998-1999 yılında bölgede barajların yapımına başlanması ile yeni istihdam alanlarının yaratılması, göçün ağırlıklı olarak görüldüğü Marmara bölgesinde yaşanan depremlerin etkisi, göç edilen büyük şehirlerdeki yaşam koşullarının gittikçe güçleşmesi gibi etkenler son yıllarda dışa göç eğiliminin azalmasına sebep olmuştur. Artvin, 1980 yılında yapılan nüfus sayımında 228997 nüfusa sahip iken bu rakam 1985'de 226338'e, 1990'da 212833'e ve 1997 yılında da 187274'e gerilemiştir. İl nüfusu, 2000 yılında 191934'e yükselmiştir. Araştırma alanı olarak belirlenen Artvin Merkez'de 2000 yılı sayımına göre nüfus, 23157 olarak belirlenmiştir (URL 1, 2005; Anonim, 2004).

Ekonomik yaşam, tarım ve hizmet sektörleri ile ticaret sektörüne dayalıdır. Sanayi sektörünün ekonomiye katkısı, yok denecek kadar düşüktür. Sanayi sektörünün yeterince gelişmemesinin nedenleri arasında İl'in konumu, farklı sektörlerde elde edilen sermaye birikiminin yeterince sanayi yatırımlarına yönlendirilememesi gösterilmektedir (Anonim, 2004).

3.2. Doğal ve Kültürel Özellikleri

Bölge genel olarak dağlık ve oldukça eğimli bir topoğrafyaya sahiptir. Karadeniz kıyısına paralel olarak uzanan Doğu Karadeniz dağlarının İl içindeki uzantıları Kaçkar, Altıparmak, Kükürtlü, İskaristi dağları adıyla sınıra kadar uzanmaktadır (URL 1, 2005). Artvin kent merkezi de yamaç üzerine konumlanmıştır. Bu sebeple kentin fiziksel biçiminin yayılımı dağlar, tepeler, yamaçlar ile sınırlandırıldığı için, kent dokusu yapı yoğunluğunun artışı şeklinde gelişebilmektedir. Kenti kuzey yönünde sınırlayan Çoruh Nehri, yerleşme karakterini biçimlendiren önemli bir etken durumundadır. Bölgenin en büyük akarsuyu olan Nehir, kentin belirleyici odak noktası konumundadır.

4. TANIMLAR VE KAVRAMLAR

Kentsel dış mekanlar; yapıların oluşturduğu, kentlilerin algıladığı ve tüm kentsel olayların ilişkilendiği bir bütündür. Bu mekanlar aynı zamanda insan-çevre etkileşiminde insanın yaratıcı güç kazanmasında etkin rol oynayan önemli bir öge olmaktadır. Kentte bir iletişim aracı olarak sokaklar, caddeler, meydanlar, parklar kısaca tüm kentsel dış mekanlar büyük önem kazanmaktadır. Önemli olan “dış mekanların” dekorasyonu, canlandırılması, kentsel mobilya ve bu mekanlardaki yapılanmış tanıtım öğelerinin belirli bir anlamda bilinçli olarak düzenlenmesidir (Çubuk ve ark., 1978; Konuk ve Bakan, 1987). Kent olabilme niteliği, yapılı çevreler kadar, açık alanların da günün koşullarına uygun, toplumsal ihtiyaçlara karşılık verebilecek karakterde, gerek estetik, gerekse işlevsel olarak düzenlenmesi ile mümkün olacaktır.

Açık ve yeşil alan kavramlarını uygulamada birbirinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün olmayabilir. Her yeşil alan açık alan olabilir; fakat her açık alan yeşil alan değildir (Gül ve Küçük, 2001). Kent planlamasının önemli bir bölümü olan yeşil alanlar; ekolojik bağlamda kitle-boşluk dengesinin kurulması, insan yaşamına uygun mikro klimaların yaratılması, farklı karakterli alan kullanımları açısından fiziksel denge ve organik bütünlüğün sağlanması konusundaki işlevleriyle kentsel ekosistem organizasyonunun tartışılmaz unsurlarıdır (Altunkasa ve ark., 1995).

Yeşil alan kavramları çeşitli yazarlar tarafından benzer tanımlanmış; fakat konunun içeriğiyle ilişkili olarak farklı sınıflamalara gidilmiştir. Yeşil alanlar, mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler) ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlanmaktadır (Gül ve Küçük, 2001). Daha detaylı olarak kentsel yeşil alanlar, büyük ölçüde geçirgen toprak, çim, ağaç gibi yumuşak yüzeylerden oluşmaktadır. Halk tarafından kullanılmayan ve kamuca denetlenmeyen; rekreasyonel kullanımda olsun yada olmasın kalıcı tüm yeşil alanlar; park ve bahçeler, oyun ve spor alanları, işlevsel, estetik, doğal yeşil alanlar/korular, yeşil koridorlar, çeşitli nedenlerle koruma altındaki alanlar, toplumca yararlanan özel yeşil alanlar bu gruba girmektedir. Yeşil alanlar eylem durumuna göre sınıflandırıldığında, mezarlıklar, trafik adaları, refüjler, ekolojik açıdan tam koruma altındaki alanlar, topoğrafya, drenaj gibi nedenlerle aktif kullanıma uygun olmayan alanlar pasif yeşil; parklar, piknik yerleri, her türlü spor ve oyun alanları, hayvanat ve botanik bahçeleri, toplumun yararlandığı özel yeşil alanlar ise aktif yeşil alan içinde değerlendirilmektedir (Aydemir, 2004).

Yeşil alan kavramı, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 23804 Sayılı Yönetmeliğinde “Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. İnterpol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır”, aktif yeşil alan kavramı, “kent ve mahalle parkı, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamıdır” şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı yönetmelik maddesinde, belediye olan yerlerde nüfus ne olursa olsun kişi başına aktif yeşil alan miktarı (park, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamı) 10 m² olarak ifade edilmektedir (URL 2, 2005). Açık-yeşil alan standardı, genelde kişi başına düşen açık-yeşil alanların m² olarak, yani kent üzerindeki yeşil alanların tümünün, kentin genel nüfusuna bölünmesi biçiminde ifade edilmektedir. Ancak bu ifade sadece niceliksel bir yaklaşımdır. Açık yeşil alanlar, kapladığı alan kadar sahip olduğu donanımlar, işlevsellik ve estetik özellikleri de önemli unsurlardır. (Gül ve Küçük, 2001). Yeşil alan miktarları kişi başına düşen m² olarak verilmesi, yeşil alanların bütün yerleşme dokusu içerisinde homojen bir şekilde dağılımı varsayımına dayanmaktadır (Yıldızcı, 1991).

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

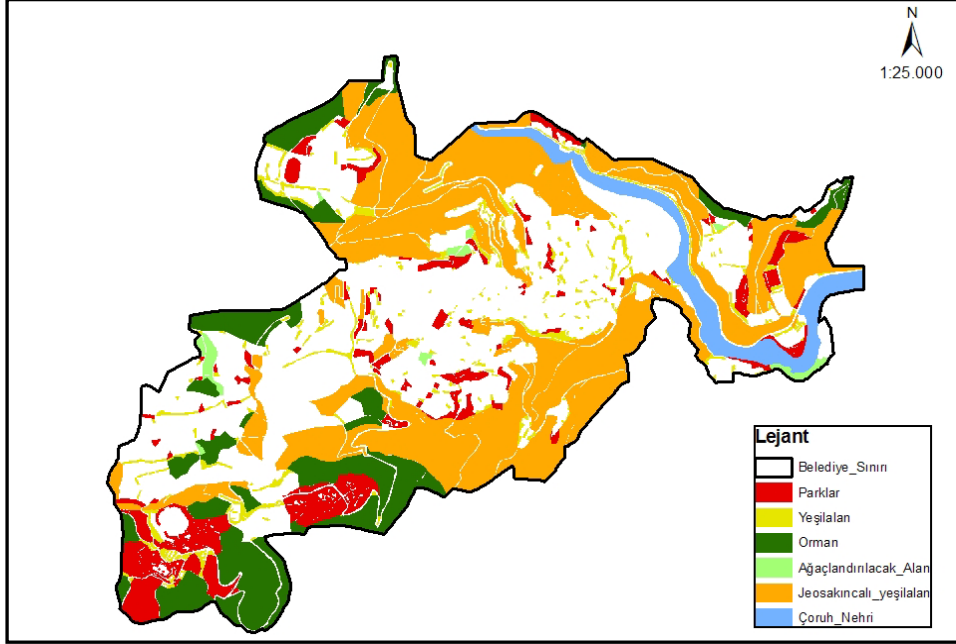
Bu araştırmada; Kent içindeki yeşil alanlar, işlevsel kullanım dikkate alınarak, aktif yeşil ve pasif yeşil alanlar olarak mahalle ölçeğinde incelenmektedir. Kentin genelindeki yeşil alanlar ise Orman, Ağaçlandırılacak alanlar, parklar, jeolojik sakıncalı yeşil alanlar ve diğer yeşil alanlar şeklinde sınıflandırılmaktadır.

5.1. Kentteki Yeşil Alan Karakteri

Çalışmanın bu bölümünde, İmar planı sınırları dikkate alınarak kentteki yeşil alan karakteri incelenmektedir. Araştırma Aydoğan, Balcıoğlu, Çamlık, Çarşı, Çayağzı, Dere, Orta ve Yenimahalle olmak üzere sekiz mahalleyi (Anonim, 2005) yani Kent merkezinin tümünü kapsamaktadır. Aynı yazarların daha önce yapmış olduğu “Artvin Kent Dokusunda Yeşil Alan İncelemesi” başlıklı makalede yeni gelişmekte olan Aydoğan Mahallesi dahil edilmediğinden söz konusu çalışmadaki yeşil alan miktarları bu çalışma ile farklılık gösterebilmektedir (Eminağaoğlu ve Yavuz, 2005). Ayrıca bu çalışmada mahalle sınırlarındaki değişiklikler de dikkate alındığından mahalle ölçeğindeki değerlerde bahsedilen çalışmadan farklılık göstermektedir.

Araştırma sonucunda yeşil alanların, kentin güney batısına doğru Kafkasör bölgesinde, güneyinde Fabrika Deresi, Çoruh Nehrinin kuzeyinde ve Kuzey batıda İskebe Mevkii'nde yoğunlaştığı görülmektedir. İmar sınırı içerisinde söz konusu bölgede görülen yoğun yeşil alanlar çoğunlukla kırsal peyzaj niteliğindedir. Bu bölgelerdeki seyrek yerleşmeler de, kır niteliği taşıyan yerleşmelerdir. Yerleşmenin yoğun olduğu, Kent merkezine doğru geldikçe yeşil alan yoğunluğunun azaldığı görülmektedir. Şekil 1'de, Kentteki yeşil alan karakteri görülmektedir.

Artvin İli'nin doğal çevresindeki zenginlik ve çeşitlilik, kültürel yapısına da yansımaktadır. Bölgedeki ormanlık alanlar, dağlar, yaylalar, akarsular yöre halkının rekreasyon etkinliklerine kaynak oluşturmaktadır. Bölgede yapılan geleneksel Kafkasör Festivali kaynaştırıcı, eğlendirici, dinlendirici aktiviteleri ile bölge ile özdeşleşmiş bir kimlik sergilemektedir. Bölgedeki kültürel çeşitlilik geleneksel kent dokusunda da kendini göstermektedir. Küçük bir yerleşim birimi olarak nitelendirilebileceğimiz Kent Merkezi'nde görülen gürcü mimarisi, geleneksel Türk Evi örnekleri, kiliselerin, camilerin, kalelerin varlığı bölgedeki kültürel zenginliğin de göstergesidir (URL 1, 2005; Anonim, 2004; Anonim, 1998).

Şekil 1. Yeşil Alan Karakteri

Şekilde ifade edilen Yeşil alanlar sınıflamadaki hiçbir kategoriye girmeyen çalılık, mera, refüj gibi alanlardır. Jeolojik sakıncalı yeşil alanlar ise, jeolojik sakıncalı olup orman, ağaçlık alan ve diğer yeşil alanları kapsamaktadır. Bölgenin genelinde eğimli arazinin hakim oluşu jeolojik sakıncalı alanları arttırmaktadır. Parklar ise mevcut imar planlarında park olarak ifade edilen çocuk bahçesi, çocuk oyun alanı ile dinlenme-gezinti gibi etkinliklerin gerçekleştirilebileceği aktif yeşil alanları ifade etmektedir.

Kentin önemli rekreasyon alanı olan, aynı zamanda turizm alanı olarak belirlenmiş Kafkasör Bölgesi, Balcıoğlu Mahallesi sınırları içerisinde olduğu için bu mahalledeki yeşil alan yoğunluğu artmakta; bu yoğunluk Kentin geneline yansımaktadır. Jeolojik sakıncalı alanlar özellikle arazinin eğimli olduğu bölgelerde yeşil yamaçlar şeklinde görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda İl Merkezi'nde en geniş yeşil alan, 2623075.93 m² ile jeolojik sakıncalı yeşil alanlar, en az ise 60192.214 m² ile ağaçlandırılacak alanlar olarak tespit edilmiştir. Kentteki toplam yeşil alan büyüklüğü 4478356.68 m²'dir (Tablo 1). 2000 yılı genel nüfus sayımına göre İl Merkezi nüfusu 23157 olarak verilmektedir. Bu veriler doğrultusunda Belediye sınırları içinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 193.4 m²; sınıflamada aktif yeşil alan olarak değerlendirdiğimiz parkların kişi başına düşen oranı ise 25 m²'dir (Tablo 2).

YEŞİL ALAN KARAKTERİ		MİKTARI (m ²)	YOĞUNLAŞTIĞI KONUM
Orman		1016985.889	Balcıoğlu Mah., Yeni Mah.
Ağaçlandırılacak alan		60192.214	Kentin genelinde
Park		579539.62	Balcıoğlu Mah., Yeni Mah.
Jeolojik sakıncalı Yeşil alan	Orman	1683371.165	Dere Mah, Yeni Mah.
	Ağaç. Alan	33060.956	Kentin genelinde
	D.yeşil alanlar	906643.809	Dere Mah, Çarşı Mah.; Aydoğan Mah.
Diğer yeşil alanlar		198563.037	Kentin genelinde

Tablo 1. Kentteki Yeşil Alan Karakteri

Kentin geneli yeşil alan olarak zengin bir potansiyele sahip gözükmemektedir. Orman ve park alanlarının Balcıoğlu Mahaltesinde yoğunlaşmasında, turizm alanı olan Kafkasör Bölgesinin etkisi bulunmaktadır. Kentin yeni gelişmeye açılan, henüz yapılaşmaların yoğun olmadığı Yeni Mahalle'de orman ve park alanları önemli yer kaplamaktadır.

Jeolojik sakıncalı yeşil alanlar ise Fabrika Deresinin bulunduğu Dere Mahallesi, eğimli topoğrafyanın yoğun olduğu Yeni mahalle ve Aydoğan Mahallesinde yoğunlaşmaktadır.

5.2. Aktif Yeşil Alanların Kentteki Dağılımı

Aktif yeşil alanlar; Kent parkı, çocuk parkları, spor alanları, kamp alanları gibi farklı faaliyetlerin gerçekleştiği alanları kapsamaktadır. Bunun dışında kalan ormanlar, ağaçlandırılacak alanlar, tarım alanları, jeolojik sakıncalı yeşil alanlar ve diğer yeşil alanlar ise genel yeşil alanlar olarak ifade edilmektedir. Mahalle ölçeğinde yapılan değerlendirmede, aktif yeşil alan miktarları ve kişi başına düşen oranları Tablo 2’de verilmektedir .

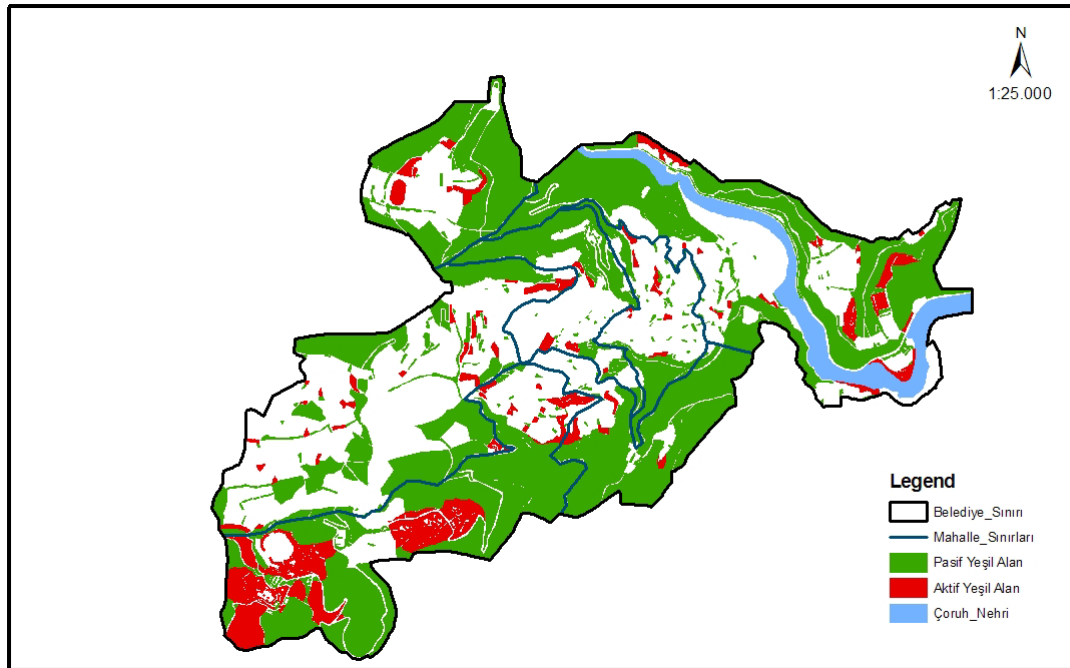
Mahalle	Nüfus	Aktif Yeşil Alan (m ²)	*KBD Aktif Yeşil Alan (m ² /kişi)	Pasif Yeşil Alan (m ²)	*KBD Pasif Yeşil Alan (m ² /kişi)	Toplam Yeşil Alan (m ²)	*KBD Yeşil Alan (m ² /kişi)
Aydoğan	1770	74746.05	42.2	528782.04	298.7	603528.09	340.9
Balcıoğlu	1012	351970.80	347.8	885032.98	874.5	1237003.78	1222.3
Çamlık	2660	58400.52	22.0	634140.86	238.4	692541.38	260.4
Çarşı	6942	13690.12	2.0	232500.88	33.5	246191.00	35.5
Çayağzı	2709	11172.50	4.1	436572.17	161.2	447744.67	165.3
Dere	3367	19318.03	5.7	585465.29	173.9	604783.32	179.6
Orta	3401	14203.58	4.2	128133.91	37.7	142337.49	41.9
Yenimahalle	1296	36038.02	27.8	468188.93	361.3	504226.95	389.1
ARTVİN	23157	579539.62	25.0	3898817.06	168.4	4478356.68	193.4

*Kişi Başına Düşen

Tablo 2. Mahalle Ölçeğinde Aktif ve Pasif Yeşil Alan Dağılım Oranları

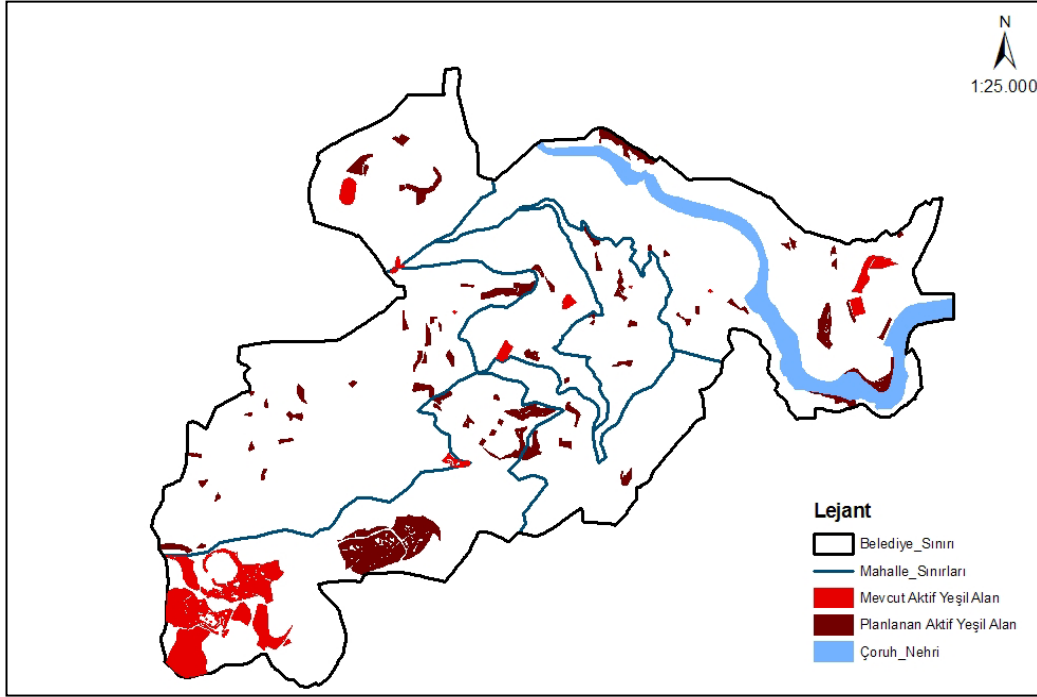
Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Balcıoğlu Mahallesinde aktif yeşil alan miktarı ve kişi başına düşen oran 347.8 m² ile oldukça yüksek gözükmektedir. Kentin önemli turizm ve rekreasyon alanı olan Kafkasör Bölgesinin bu mahalle sınırları içerisinde oluşundan kaynaklanmaktadır. Kent Merkezine uzaklığı araç ile, yaklaşık on dakikalık mesafede olan Kafkasör Turizm Alanı özellikle yaz aylarında günübirlik olarak yoğun kullanılmaktadır. Her yıl Haziran ayında kutlanan Kafkasör Festivali döneminde alanda boğa ve insan güreşleri yapılmakta kamp kullanımları artmaktadır. Doğa yürüyüşlerinin de yapıldığı bölge, kent parkı niteliğinde kullanılmaktadır. Bu bölge kentin genelindeki aktif yeşil alan ve kişi başına düşen miktarı önemli ölçüde etkilemektedir.

Nüfusun yoğun olduğu Çarşı Mahallesinde, yeşil alan yoğunluğunun oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bölgedeki aktif yeşil alan miktarı 13690.12 m², toplam yeşil alanların miktarı 246191.00 m²'dir. Bölgede kişi başına düşen yeşil alan miktarı 35.5 m² iken, kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı 2 m² gözükmektedir. Bu sonuçlar bölgenin yeşil alan bakımından zenginliğini gösterirken, düzenlenmiş yeşil alanlar açısından oldukça yetersiz olduğunu göstermektedir. Kentteki aktif yeşil alanlar mahalle ölçeğinde homojen dağılmamaktadır.

Şekil 2. Kentteki Aktif ve Pasif Yeşil Alan Dağılımı

İmar planında bu bölge için gösterilen 579539.62 m² aktif yeşil alanın 277435.28 m²'si mevcutta bulunmaktadır. Bu bağlamda, aktif yeşil alanların % 47'sinin gerçekleştiği tespit edilmekle birlikte oranın yüksekliği Kafkasör Turizm alanından kaynaklanmaktadır (Şekil 3). Ayrıca 7977.3 m²'lik alan imar planından farklı olarak aktif yeşil alan olarak düzenlenmiştir. Planlanan durumda bile Çarşı, Çayağzı, Dere ve Orta Mahalledeki aktif yeşil alanların kişi başına düşen miktarlarının, ilgili Yönetmelikte belirtilen miktarın çok altında olduğu görülmektedir (Tablo 2). İmar planı bilgilerine göre Çamlık ve Aydoğan mahallelerinde aktif yeşil alan olarak belirttiğimiz parklar için ayrılan miktar oldukça yüksek görülmesine rağmen, yerinde yapılan incelemelerde bu bölgelerde ayrılmış alanların park niteliğinde olmadığı ve Aydoğan mahallesinde aktif yeşil alan niteliğindeki tarım alanlarının var olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu alanların çoğunun topoğrafyasının park niteliğinde düzenlemelere uygun olmadığı görülmüştür.

Şekil 3. Planlanan ve Mevcut Aktif Yeşil Alan Dağılımı

Yapılan araştırmada; Kafkasör Turizm Alanını kapsayan Balcıoğlu Mahallesi (218 m²), yeni gelişmekte olan Yeni Mahalle (11.8 m²) ve Aydoğan Mahallesinde (14.1 m²) kişi başına düşen mevcut aktif yeşil alanların yeterli olduğu, diğer mahallelerde ise, mevcut aktif yeşil alanların ve kişi başına düşen oranlarının İmar Kanunu'nda belirtilen 10 m²'nin çok altında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). İmar Planı bilgilerine göre, Kent'in bütününde bu oran 25 m² iken, gerçekleşen oranın 12.0 m² olduğu görülmektedir (Tablo 2,3).

Mahalle	Nüfus	Mevcut Aktif Yeşil Alan (m ²)	Kişi Başına Düşen Mevcut Aktif Yeşil Alan (m ² /kişi)
Aydoğan	1770	24898.03	14.1
Balcıoğlu	1012	220650.79	218.0
Çamlık	2660	4685.13	1.8
Çarşı	6942	11434.34	1.6
Çayağzı	2709	362.99	0.1
Dere	3367	----	0
Orta	3401	148.48	0.04
Yenimahalle	1296	15255.52	11.8
ARTVİN	23157	277435.28	12.0

Tablo 3. Mahalle Ölçeğinde Mevcut Aktif Yeşil Alan Dağılım Oranları

Yeşil alanlar; kent mekanına fiziksel ve estetik değer sağlayan, mikro klimayı kontrol eden, bireyin toplumsal ve rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmasına imkan sağlayan, insan ilişkilerine sağladığı katkılarla bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olan, kısacası kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli katkıları olan alanlardır. Gelişmiş ülkelerde yeşil alanların kaliteleri medeniyetin ve yaşam kalitesinin göstergesi kabul edilmektedir. Son dönemlerde Artvin Kent Merkezinde, yeşil alanların düzenlenmesi, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarının dikkate alındığı yeni kent mekanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar gözlenmektedir. Yerel yönetimlerin bu yöndeki çalışmaları, zaman içinde bölgenin kent ve kentli olma bilincini güçlendirecek, önemli katkılar sağlayacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, Kentin yeşil alan miktarı olarak zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Yeşil alanların yerleşim alanı genelindeki organik bütünlüğü, kentsel ekosistemin insan konforuna yönelik iyileştirilmesinde çok önemli bir etkidir. Yoğun yapılaşmalar ve insan aktivitelerinin kent atmosferi üzerindeki etkilerinin azaltılmasında biyoklimatik açıdan pozitif katkılar sağlamaktadır.

Yeşil alan miktarları kişi başına düşen oranın m² olarak verilmesi, yeşil alanların bütün yerleşme dokusu içerisinde homojen bir şekilde dağılımı varsayımına dayanmaktadır. Artvin Kentinde yeşil alanların dağılımı gelişigüzel bir durumda olup, etki alanları yönünden bir dengesizlik bulunmaktadır. İmar planı yapımında mevcut yerleşik doku içerisinde bu sorun dikkate alınsa da, daha çok belediye, vakıf, hazine mülkiyetindeki boş arsalar seçilmekte; büro çalışması mantığında yapılan imar planlarında bu arazilerin çoğunun yamaç, kayalık şeklinde düzenlemeye uygun nitelikte olmadığı görülmektedir. Artvin Kent Merkezi'nde öncelikle aktif yeşil alanlar mahalle ölçeğinde ele alınarak, minimum yeşil alan standartları doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Daha çok günübirlik kullanılan Kafkasör Bölgesi donatı açısından yetersiz olsa da, rekreasyon imkanları açısından kenti rahatlatan yeşil alan olanakları sunmaktadır. Kentte aktif yeşil alan düzenlemelerinin yapılacağı daha fazla mekanlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda, terminal gibi geniş mekanlara ihtiyaç duyulan hizmetlerin kent dışına taşınması gerekmektedir. Topoğrafik yapıdan kaynaklanan, mekan oluşturmanın güç olduğu kentteki eski terminal alanı, araba yıkama alanları gibi yerlerin aktif yeşil alan olanakları için değerlendirilmesi kente olumlu kazanımlar sağlayacaktır.

Kentte mahalle ölçeğinde, farklı yaş gruplarına hizmet eden, sosyal iletişimin güçlenmesinde, boş vakitlerin verimli geçirilmesinde büyük katkılar sağlayan park niteliğindeki yeşil alanların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda genel planlama eylemi içinde sağlıklı yaşam çevreleri yaratmanın en önemli hedeflerinden olan yeşil alan sisteminin oluşturulması önemlidir. Özellikle aktif yeşil alanlar, donanım ve nitelik açısından iyileştirilmesinin yanında; konumları seçilirken güneşlilik, rüzgar, manzara gibi çevresel faktörlerin dikkate alınması önemlidir. Bu çerçevede imar planlarının kentin topoğrafik yapısı da dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Y.**, 2001. İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi, Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2001.
- Altunkasa, F., Uslu C. ve Doymuş H.**, 1995, Adana Kenti Örneğinde Kişi Başına Düşen Açık Ve Yeşil Alan Miktarlarının İdeal Normlara, Ulaşımını Sağlayabilecek Çözüm ve Önerilerin Geliştirilmesi, I. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi, cilt:I, Trabzon, 1995, 136-142.
- Anonim**, 1998. Artvin Valiliği, Artvin, Ankara, 1998.
- Anonim**, 2004. Artvin Valiliği, 2004 Yılına Giren Artvin, Artvin, 2004
- Anonim**, 2005. Artvin Belediyesi İl İmar Müdürlüğü, 2005.
- Aydemir, S.**, 2004. Kentsel Açık Ve Yeşil Alanlar "Rekreasyon", Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, 285-337, Trabzon, 2004.
- Çubuk, M., Yüksel G., ve Karabey, H.**, 1978, Yapılanmamış Kentsel Kamusal Dış Mekanlar, Yapı Dergisi, 25-54, 1978.
- Eminağaoğlu, Z. ve Yavuz, A.**, 2005, Artvin Kent Dokusunda Yeşil Alan İncelemesi, Artvin Orman Fakültesi Dergisi, Yıl:2005, Cilt: 6, Sayı:1-2, Sayfa:191-202, Artvin, 2005.
- Gül, A. ve Küçük, V.**, 2001, Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı:2, 27-48, Isparta, 2001.
- Konuk, G. ve Bakan, K.**, 1987, Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü, Yayın No:U5, Ankara, 1987.
- URL 1**, Artvin Valiliği İnternet Sitesi, www.artvin.gov.tr, 15 Kasım 2005.
- URL 2**, İmar Yasası, www.bayindirlik.gov.tr/turkceyonetmeliklistesi.php, 9 Aralık 2005.
- Yıldızcı, A.**, 1991, Türkiye'de İmar Planları yapımı ve Uygulamasında Yeşil Alan Sorunları, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı:2, 26-28, Ankara, 1991.